

ІННОВАЦІЙНІСТЬ ЯК ВИМОГА СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ (З ДОСВІДУ РОБОТИ ВИКЛАДАЧІВ ІНСТИТУТУ МИСТЕЦТВ (МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА) РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ)

INNOVATIVENESS AS A REQUIREMENT FOR THE CONTEMPORARY ARTISTIC EDUCATION (BASED ON THE WORKING EXPERIENCE OF THE PROFESSORS AT THE INSTITUTE OF ARTS (MUSICAL AND PEDAGOGICAL EDUCATION) OF RIVNE STATE UNIVERSITY OF HUMANITIES)

Актуальним завданням вітчизняної освіти є підвищення її якості, модернізація змісту, форм і методів для забезпечення освітніх потреб суспільства та особистості.

Освіта як динамічна система чутливо реагує на нові соціально-політичні та культурні реалії глобального та локального рівнів, пріоритетні завдання розвитку людства. Не можна оминути увагою й виклики, пов'язані з пандеміями, військовими конфліктами, екологічними лихами, які вимагають мобільності освітньої системи, її адаптації до швидких перетворень.

Відповідно, мистецька освіта теж потребує оновлення, вдосконалення підготовки майбутніх учителів у мистецьких закладах вищої освіти, на яких покладена особлива відповідальність за естетичне, духовне, моральне виховання підростаючого покоління.

Важливим засобом реалізації сучасних вимог щодо забезпечення якісної мистецької освіти є впровадження інновацій – створення та поширення змістовних і організаційних нововведень. Якщо раніше йшлося про інновації як потребу мистецької освіти, то нині їх застосування є першочерговим завданням. Інноваційна діяльність викладачів закладів вищої освіти за своєю суттю є творчою діяльністю. Переосмислюючи, удосконалюючи попередні здобутки і водночас впроваджуючи нове та прогресивне, інноваційна діяльність забезпечує підвищення результативності освітнього процесу.

Метою статті є розкриття інноваційного змісту науково-педагогічної та творчої діяльності викладачів Інституту мистецтв (музично-педагогічна освіта) Рівненського державного гуманітарного університету.

У статті окреслено основні напрями впровадження інновацій у професійну підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва. Передусім це оновлення освітньо-професійних програм, формування у здобувачів вищої освіти інноваційних компетентностей (цифрових, комунікативних, інклюзивних тощо), впровадження ефективних методик і технологій, використання сучасних форм і засобів навчання (комунікативно-інформаційних і цифрових), активізація науково-дослідницької та творчої роботи. Такі заходи покликані стимулювати пізнавальну, творчу діяльність здобувачів вищої освіти та підготувати їх до успішної професійної самореалізації.

Ключові слова: система вищої освіти, мистецька освіта, музичне мистецтво, професійна діяльність, майбутній учитель, інновації, інноваційні технології.

Some of the most relevant objectives of Ukrainian education are enhancing its quality, updating its contents, forms, and methods, as well as providing for the educational needs of both society as a whole and every specific individual.

Being a dynamic system, education is sensitive to new large- and small-scale social and cultural realities, as well as the major goals in the development of mankind. Apart from that, we cannot but mention the challenges connected with the pandemics, military conflicts, and ecological disasters, which all require the education system to be flexible and capable of adapting to the rapid changes in the world.

Therefore, artistic education equally needs to update and improve the methods of training the future teachers in higher education artistic institutions, who are particularly responsible for the aesthetic, spiritual, and moral upbringing of the youth.

One of the essential aspects of meeting the contemporary requirements for quality artistic education is the introduction of innovations, that is, the creation and distribution of content and organizational changes. While earlier innovations in artistic education were regarded as merely a requirement, now they have become a priority objective. Innovative activities of higher educational institutions workers are, in their essence, of creative nature. By considering and improving the previous achievements and, simultaneously, introducing the new and the progressive, these innovative activities will ensure the higher output in the educational process.

The purpose of this article is to unravel the innovative nature of the scholarly, pedagogical, and artistic activities of the professors at the Institute of Arts (musical and pedagogical education) of the Rivne State University of Humanities.

The article outlines the major directions of introducing innovations into the professional training of future musical education teachers. The most significant of these directions are curriculum updates, the formation of innovative competencies among the students (e. g. IT skills, communicative potencies, inclusiveness awareness), as well as the introduction of effective methodologies and techniques, the usage of modernized forms and tools of teaching (including the communicative and technical ones), and a bigger focus on the scholarly and creative work. Such measures aim to stimulate the cognitive and creative activities of students and prepare them for successful self-realization at work.

Key words: higher education system, art education, musical art, professional activity, future teacher, innovations, innovative technologies.

УДК 78:[378.016:005.591.6]
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/42.25>

Буцяк В.І.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри гри на музичних інструментах
Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету

Турко Н.Є.,

доцент кафедри гри на музичних інструментах
Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Розвиток науки та інновацій є пріоритетним напрямом державної політики України, що відображено у державних документах: Положеннях «Про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності», «Про експериментальний загальноосвітній заклад», Законах України «Про вищу освіту», «Про інноваційну діяльність» тощо.

За своєю суттю інновації відкриті майбутньому і спрямовані на активні та конструктивні відгоси на перетворення. Вони покликані реалізувати поставлені цілі ефективними та раціональними шляхами. Джерелами інновацій слугують: соціально-політичні процеси в країні та світі, культурно-історична спадщина минулого, науково-технічні досягнення, нове педагогічне мислення, передовий педагогічний досвід.

Педагогічні інновації впроваджуються через введення новітнього в мету, зміст, принципи, підходи, структуру, завдання, методи, форми навчання і виховання, організацію спільної аудиторної та позааудиторної діяльності викладачів і здобувачів вищої освіти, навчально-методичне забезпечення, організацію самостійної роботи тощо.

Рушійною силою реалізації інновацій у закладі вищої освіти виступає педагог, якому делегується повна академічна свобода щодо вибору форм, методів, засобів навчання, технологій, можливість аналізувати та перевіряти їх ефективність, експериментувати, коригувати й удосконалювати нововведення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Характеризуючи ступінь розробленості проблеми впровадження інновацій в освітній процес мистецьких закладів освіти, можемо констатувати помітний інтерес науковців у цій площині. Так, у дослідженнях І. Беха [1], К. Завалко [4], В. Кременя [5], О. Олексюк [6] та інших обґрунтовується необхідність нарощування інноваційного потенціалу освітньої системи загалом та кожного педагога зокрема.

Різним питанням щодо особливостей застосування інноваційних технологій в освітньому процесі присвячений науковий доробок І. Гринчук [2], І. Дичківської [3], Г. Падалки [7], Г. Сазоненко [8] та інших. У наявних дослідженнях представлені цікаві ідеї та практичні шляхи їх реалізації у навчальному процесі. Проте важливі методичні аспекти впровадження інновацій у виконавську підготовку (інструментальну, вокальну, хорову) майбутніх учителів музичного мистецтва, формування в них професійних компетентностей, необхідних для самореалізації в умовах «Нової української школи», потребують подальшого розроблення.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Першорядним завданням оновлення вітчизняної системи мистецької освіти є впровадження інновацій, переосмислення

попереднього досвіду з огляду на вимоги сьогодення. Проте на практиці існує дещо спрощений підхід щодо розуміння необхідності використання інновацій для вдосконалення освітнього процесу. Водночас деякі педагоги через свою невідповідність не встигають за темпами їх нарощування та впровадження. Така ситуація продукує негативні наслідки, які були влучно спрогнозовані І. Дичківською: «Освітня система, навчальний заклад, педагогічний колектив, педагог, які ігноруватимуть у своїй діяльності інноваційний чинник, не лише відставатимуть від суспільних процесів, тенденцій, а й спричинятимуть формування особистості, покоління, заздалегідь запрограмованих на аутсайдерські (останні) інтелектуальні, духовні, соціальні позиції» [2, с. 6].

Тому пошук ефективних шляхів подолання наявних суперечностей і проблем впровадження інновацій актуалізує вагомість вивчення досягнень і практичного досвіду викладачів мистецьких закладів освіти у цій царині.

Мета статті – розкрити інноваційний зміст науково-педагогічної та творчої діяльності викладачів Інституту мистецтв (музично-педагогічна освіта) Рівненського державного гуманітарного університету.

Виклад основного матеріалу. Інноваційна діяльність викладачів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету (музично-педагогічна освіта) реалізується на всіх етапах організації освітнього процесу. Це стосується адаптації освітнього процесу до сучасних тенденцій та завдань, а також використання передових здобутків музично-педагогічної, мистецтвознавчої науки на практиці, вивчення, узагальнення та поширення передового досвіду, адже інновації не виникають спонтанно, особливо в мистецтві, а є результатом системного наукового чи творчого пошуку.

Відповідно, інновації конкретизуються як у цілісній конструкції освітнього процесу, так і в кожному його елементі. Прикладом може бути активне колективне розроблення та впровадження викладачами інноваційних педагогічних систем (кредитно-модульної, модульно-рейтингової та Європейської кредитно-трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС), постійне оновлення освітньо-професійних і робочих програм, їх варіативних, діагностуючих та прогнозуючих складових частин. Під час вивчення дисциплін значна увага приділяється ефективним авторським та альтернативним методикам. Активно застосовуються нові інформаційно-комунікативні, мультимедійні, інтерактивні технології навчання.

Для забезпечення безперервності освітнього процесу у період карантину, хвороби здобувачів вищої освіти та для більш ґрунтового

самостійного засвоєння навчального матеріалу запроваджено дистанційний і змішаний типи навчання з відповідним навчально-методичним і технологічним супроводом, із використанням цифрових платформ, мобільних додатків дистанційного навчання тощо.

Колективна наукова діяльність та творчий пошук викладачів і здобувачів освіти провадяться у контексті загальноінститутської науково-дослідної роботи: «Мистецька освіта та розвиток творчої особистості: європейський вимір». Підручники, навчально-методичні посібники, програми, методичні рекомендації, онлайн-курси викладачів А. Бондарчук, В. Буцяк, М. Будз, О. Гумінської, М. Корейчука, Т. Крижановської, Т. Прокопович, Л. Радковської, Л. Сверлюк, Н. Турко та інших презентують сучасні авторські методики викладання фахових дисциплін, що забезпечують набуття здобувачами вищої мистецької освіти відповідних загальних і спеціальних компетентностей. Окрім цього, загальноінститутська тема наукової діяльності отримує своє відображення й під час написання студентами бакалаврських та магістерських робіт, тез доповідей і статей.

Зміст інноваційної освітньої діяльності нашого мистецького закладу не обмежується аудиторною роботою. Науково-творчій реалізації здобувачів вищої освіти передусім сприяють факультативи, лабораторії, студії, зустрічі з відомими музикантами, педагогами, вченими, діячами культури і мистецтв тощо. Так, метою Студентського наукового товариства Інституту мистецтв РДГУ (науковий керівник Т. Прокопович) є залучення студентів і магістрантів до науково-дослідної, творчо-пошукової роботи, пізнання сучасних науково-педагогічних, психологічних, мистецтвознавчих досліджень, апробації інноваційних методик на практиці. Основними завданнями Лабораторії інклюзивного та особистісно-орієнтованого розвитку засобами музичного мистецтва (керівник В. Буцяк) є: дослідження сучасної стратегії інклюзивної освіти; створення теоретичних та практичних передумов для формування відповідних професійних компетентностей у майбутніх педагогів-музикантів; вивчення інноваційних методик, педагогічних технологій організації навчально-виховного процесу з особами з особливими освітніми потребами, принципів і напрямів їхньої музичної діяльності; розкриття потенціалу музичного мистецтва як важливого засобу розвитку та корекційного впливу; проведення наукових досліджень, розроблення та впровадження нових форм роботи в інклюзивних класах (групах); допомога в адаптації та творчій реалізації студентів і магістрантів з особливими освітніми потребами, що навчаються в Інституті мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету; здійснення просвітницької роботи

з категорією студентів з особливими потребами й адекватне ставлення до них.

Практичний досвід викладачів Інституту мистецтв РДГУ продемонстрував ефективність застосування проєктних технологій в освітньому процесі. Проєкт – це задум, планування, здійснення, втілення, влаштування певної ідеї, справи тощо. Зміст цього поняття зорієнтований на конкретний результат і передбачає заглиблення в проблему.

Проєкти класифікуються за характером діяльності (творчі, дослідницькі, рольові, інформаційні, практично-орієнтовані); за предметно-змістовними галузями; за кількістю учасників і характером контактів (індивідуальні, групові, колективні, у межах усього закладу, міські, всеукраїнські, міжнародні); за тривалістю виконання (короткочасні – у межах одного заняття, середньої тривалості – до двох тижнів, тривалі – протягом місяця та більше) [8].

Застосування проєктних технологій у мистецькому закладі вищої освіти має комплексний, інтегративний характер. Наприклад, творчі проєкти – «Бандура запрошує друзів» (керівник Н. Турко), «Відкриваємо заново Бетховена» (керівник Т. Прокопович); науково-дослідні – «Рівненщина фортепіанна: історія та сучасність» (керівник В. Буцяк), науково-методичні – «Музична комунікація» (керівник О. Гумінська), «Рівненські фортепіанні студії» (керівник В. Буцяк) тощо.

Наголосимо, що реалізація різноманітних проєктів відбувається не лише на рівні вишу. Так, викладачі, здобувачі вищої освіти та творчі колективи активно долучаються до освітніх, мистецьких і громадських проєктів міста та області. Розширений відкритий формат практичної взаємодії сприяє наближенню теорії до практики, включенню нашого закладу вищої освіти в освітній, культурно-мистецький, соціально-громадський простір регіону. Прикладом такої взаємодії слугує участь викладачів і здобувачів вищої освіти у різноманітних проєктах Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, ресурсних центрів підтримки інклюзивної освіти, Рівненського обласного відділення національної всеукраїнської спілки, управління культури і туризму Рівненської обласної державної адміністрації та виконавчого комітету Рівненської міської ради, громадських організацій.

Таким чином, багатовекторність застосування інновацій у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва засвідчила їх значущість і результативність з огляду на перспективу успішної професійної діяльності сучасного фахівця.

Висновки. Інноваційна діяльність викладачів Інституту мистецтв РДГУ («музично-педагогічна освіта») спрямована на оновлення змісту навчального процесу через надання здобувачам вищої освіти необхідних для майбутньої професійної

діяльності та самостійного життя освітніх послуг, упровадження інноваційних методик і технологій, здійснення наукових досліджень, інноваційних за змістом, і вагомих творчих досягнень. Такі стабільні тенденції впровадження інновацій у підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва забезпечують основу для здобуття якісної освіти у нашому виші.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бех І.Д. Особистісно орієнтоване виховання: науково-методичний посіб. Київ: ІЗМН, 1998. 204 с.
2. Гринчук І.П. Теоретико-методичні аспекти формування творчо-пошукової діяльності майбутнього вчителя музики. *Педагогіка вищої та середньої школи*. Том 18. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2007. С. 130–139.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
4. Завалко К.В. Педагогічна інноватика в теорії та практиці музичної освіти. Черкаси: «Черкаський ЦНП», 2013. 520 с.
5. Кремень В. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Київ, 2005. 448 с.
6. Олексюк О.М. Мистецька освіта в контексті нової педагогічної парадигми. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. 2017. № 2. С. 3–7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/maed_2017_2_3 (дата звернення 23.10.2021).
7. Падалка Г.М., Нісімчук А.М., Смолюк І.О., Шпак О.Т. Педагогічні технології. Київ, 1995. 252 с.
8. Сазоненко Г.С. Перспективні освітні технології. Київ, 2000. 560 с.